

Ochrana mlžů – Záchranný program perlorodky říční v ČR

Předmět: Ochrana raků a mlžů

Garant předmětu: Prof. Ing. Pavel Kozák, Ph.D

Vytvořil: Robert Ouředník

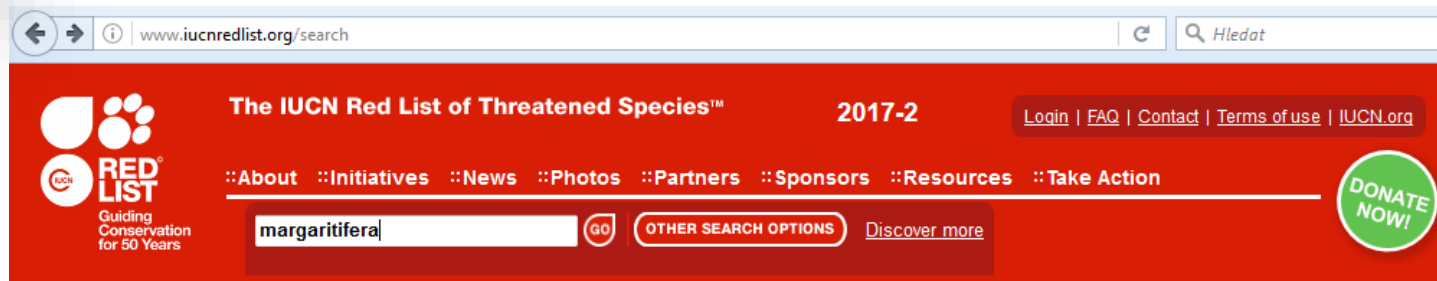
Upravil: Prof. Ing. Pavel Kozák, Ph.D., 2018

foto J. Slezák

Perlorodka říční

- sladkovodní škeble vyžadující velmi čistou vodu
- perlorodky (rod Margaritifera) celosvětově v ohrožení (iucnredlist.org)

- perlorodka říční je ohrožený druh v celém svém areálu rozšíření

© Vincent Prié / Caracal

Margaritifera margaritifera

<http://dx.doi.org/10.2305/IUCN.UK.1996.RLTS.T12799A3382532.en>

Scope: Global

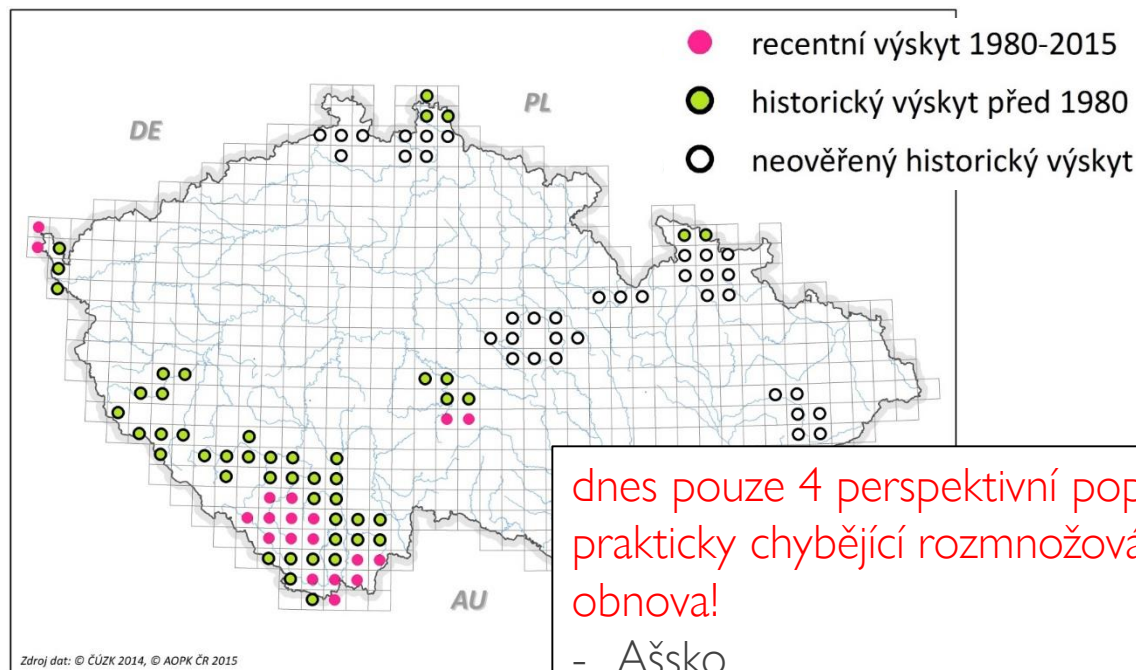
Language: English

[Download assessment](#)

NOT EVALUATED	DATA DEFICIENT	LEAST CONCERN	NEAR THREATENED	VULNERABLE	<ENDANGERED>	CRITICALLY ENDANGERED	EXTINCT IN THE WILD	EXTINCT
NE	DD	LC	NT	VU	EN	CR	EW	EX

Perlorodka říční

výskyt v Česku

dnes pouze 4 perspektivní populace,
prakticky chybějící rozmnožování a
obnova!

- Ašsko
- Blanice a Zlatý Potok
- Teplá Vltava
- Malše

Záchranné programy

§ 52

Záchranné programy zvláště chráněných druhů

(1) K ochraně zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů zajišťují všechny orgány ochrany přírody záchranné programy **s cílem vytvořit podmínky umožňující takové posílení populací těchto druhů, které by vedlo ke snížení stupně jejich ohrožení.** Záchranné programy spočívají v návrhu a uskutečňování zvláštních režimů řízeného vývoje, jakými jsou záchranné chovy, introdukce, reintrodukce, záchranné přenosy a jiné přístupné metody vhodné k dosažení sledovaného cíle.

- AOPK ČR pověřena realizací a koordinací
- záchranné programy závazné pro všechny orgány ochrany přírody

Perlorodky říční

- aktivity vyvíjeny již od konce 80. let (Blanice), první oficiální schválení v roce 1993
- druhá fáze schválena v roce 1999
 - hlavně výzkum podmínek prostředí, odchovy perlorodek – ověření přežití odchovaných jedinců, příprava metodiky péče
- třetí fáze zahájena v prosinci 2013 (-2023)

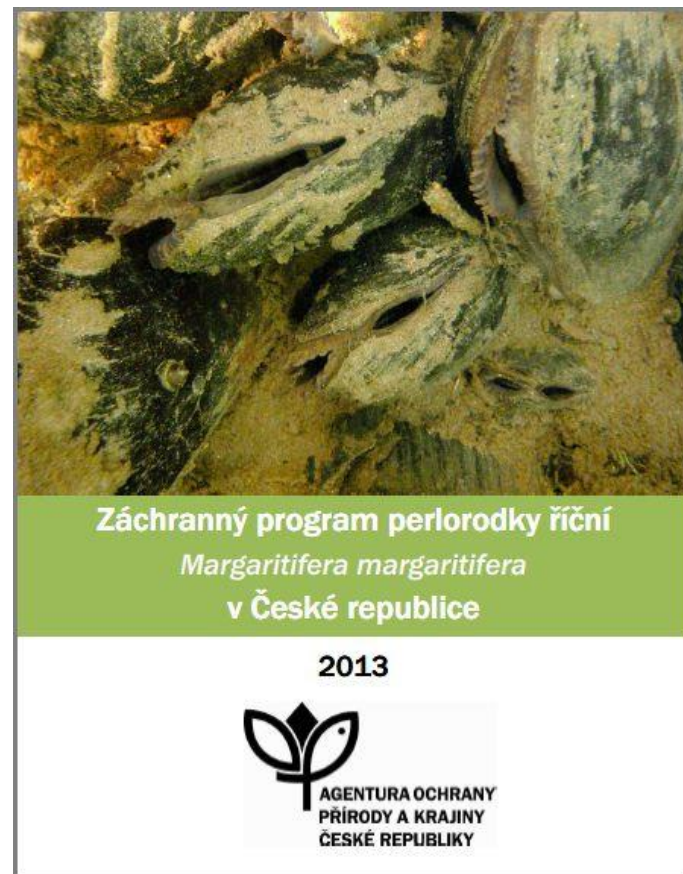
ZP perlorodky říční

k dispozici na internetu

dostupné na

www.zachranneprogramy.cz

http://www.nature.cz/publik_syst2/files/perlorodka_novy_zp.pdf

[O záchranných programech](#)[Rostliny](#)[Živočichové](#)[Kontakty](#)[EHP fondy](#)[AOPK ČR](#)

Přijaté ZP

[Hnědásek osikový](#)[Perlorodka říční](#)[Sysel obecný](#)[Užovka stromová](#)

Přijaté ZP - programy péče

[Bobr evropský](#)[Vydra říční](#)

Připravované ZP

[Živočichové](#)

Záchranné programy živočichů (ZP)

Záchranné programy připravované pro ohrožené druhy živočichů jsou dvojího druhu. Vlastní **záchranné programy** určené pro druhy ohrožené vyhynutím a **programy péče** pro druhy, které nejsou ohroženy vyhynutím bezprostředně, ale patří k tzv. „konfliktním druhům“. Oba typy programů jsou připravovány obdobným způsobem a jsou i podobně zajišťovány organizačně. Liší se zejména v typu navrhovaných opatření (větší podíl administrativních, výzkumných a osvětových typů opatření u programů péče).

Výběr druhů a příprava záchranných programů

Výběr druhů, pro které jsou záchranné programy a programy péče zpracovávány je prováděn na základě stanovených [kritérií](#). Texty programů jsou připravovány podle závazné [osnovy](#), jejímž smyslem je zajistit jednotnost a úplnost zpracování záchranného programu. Osnova i kritéria jsou součástí [Koncepce záchranných programů a programů péče zvláště chráněných druhů živočichů a rostlin v České republice](#), která byla sepsána v roce 2014. Všechny připravené záchranné programy a programy péče jsou oponovány nejméně dvěma nezávislými odborníky.

Organizační zajištění

Podle zákona o ochraně přírody a krajiny (č. 114/1992 Sb.) zajišťuje záchranné programy pro

ZP perlorodky říční

- záchranný program (ZP) je souhrn aktivit směřujících k dlouhodobému udržení stabilní populace druhu

ekosystémové pojetí ochrany druhu *in situ*

= cílem je zajistit přežití a prospívání druhu v místě jeho přirozeného výskytu

= cílem je se samostatně se rozmnožující populace s početnou mladou generací

ZP perlorodky

- životní cyklus

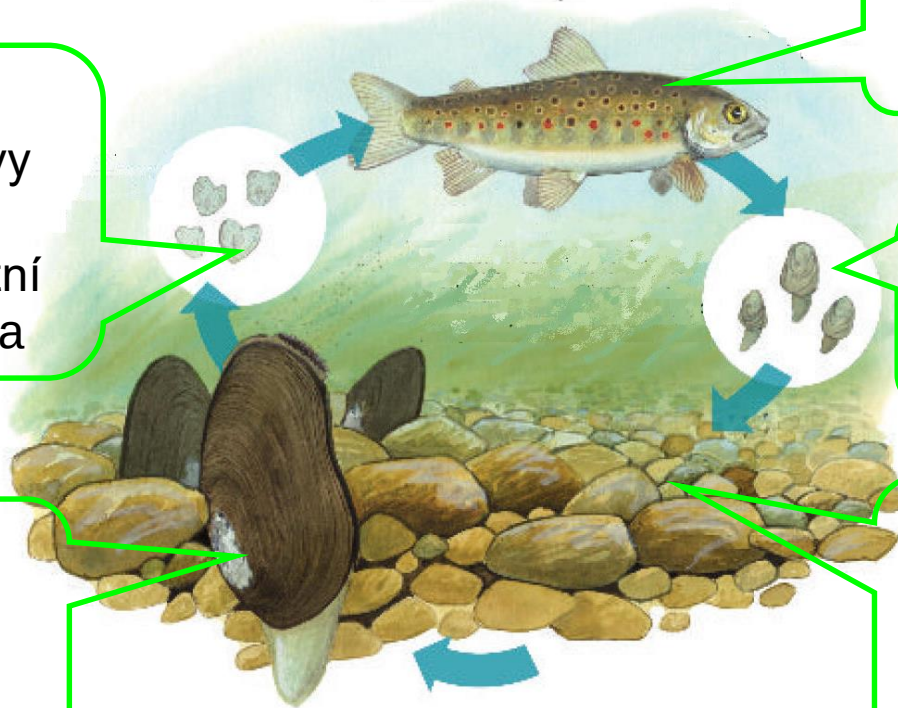
srpen
oplozené larvy
„glochidie“
potřebují místní
formu pstruha

uvnitř žáber larvy
parazitují až do
dubna, května

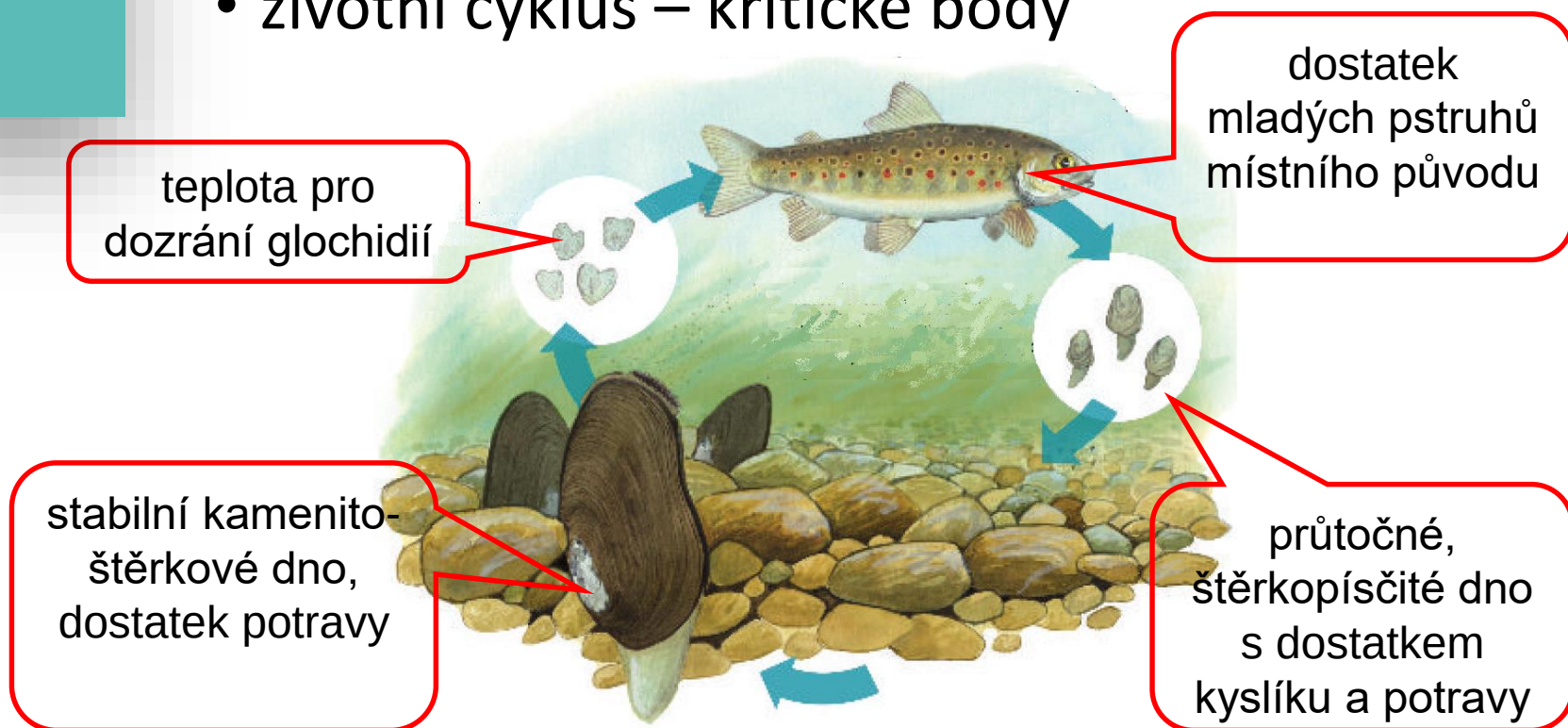
po odpadnutí z
pstruha velikost
0,5 mm

dožívá se
60-80 let,
od 20. roku
reprodukce

5-10 let skryté v
sedimentu, poté
začínají filtrovat na
povrchu dna

- životní cyklus – kritické body

ZP perlorodky říční

příčiny ohrožení druhu:

- sběr perel a perleti
- chemické znečištění vod
- eutrofizace – nadměrné zatížení živinami
- okyselování půd
- nedostatek kvalitní potravy
- příliš nízká teplota vody
- nevyrovnaný vodní režim
- narušená morfologie toků
- eroze v povodí i samotných tocích
- nedostatek vhodných hostitelských ryb

ZP perlorodky říční

typy aktivit v rámci záchranného programu

- péče o biotop (životní prostředí druhu)
- péče o druh
- Monitoring
- Výzkum
- výchova a osvěta
- další opatření

ZP perlorodky říční - aktivity

Péče o biotop – lokální podpora přežívajících populací

- celoroční péče na vybraných plochách a zařízeních
 - kosení, údržba
- protierozní opatření
 - místní stabilizace koryta, sedimentační prostory
- zlepšení potravního zásobení vody
 - budování mělkých stružek sbírajících rostlinné zbytky
- zlepšení teplotního režimu vody
 - zřizování oteplovacích rozlivů

Příklad opatření: sedimentační rozlivy

Příklad opatření (Zlatý potok)

Sedimentační tůň na začátku
odchovného objektu –
zachytává jemné sedimenty
ucpávající dno s mladými
odchovanými perlorodkami

ZP perlorodky říční - aktivity

Péče o biotop – opatření v povodí

- zlepšení kvality vody a protierozní opatření
 - řešení splachů a erozí, revitalizace toků, ČOV
- zlepšení teplotního režimu toků
 - prosvětlování porostů v pramenných oblastech a podél toků
- zlepšení stavu populací pstruha potočního
- zlepšení potravního zásobení toků?
 - negativní vliv okyselování půd
 - závisí na hospodaření na loukách a v lesích
 - nad možností orgánů ochrany přírody, spolupráce s vlastníky

ZP perlorodky říční - aktivity

Péče o druh

- odchovy a reintrodukce, záchranné přenosy

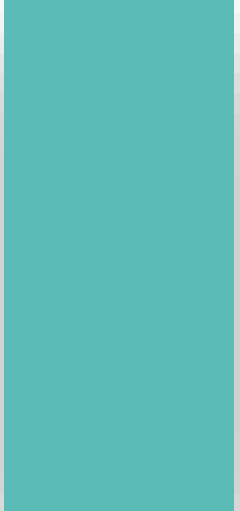
ZP perlorodky říční

Monitoring

- dlouhodobé sledování kvality vody
- pravidelné kontroly stavu povodí
- ověřování přítomnosti perlorodky říční a sčítání
- testování přežívání a přírůstků perlorodek v lokalitách
- další: sledování stavu populace pstruha potočního, sledování vývoje lučních porostů na vybraných plochách

Výzkum, výchova a osvěta

Ostatní aktivity AOPK: publikace, spolupráce s dalšími subjekty, územní ochrana (maloplošná zvláště chráněná území), shánění finančních zdrojů

Lesní hospodaření a rizika pro říční síť a povodí řeky Malše při hospodaření (během těžby a po těžbě a sanační opatření).

- Práce v porostech:
- Transport dřeva z porostu, vyvážecí linky :
- Skládkování dřeva:
- Odvozní cestní síť:
- Práce s vodou, odvodňování, stoky:

Práce v porostech:

- mimo vodoteče a v porostech mimo pramenná místa bez zásadního omezení prací, + hospodařením podpořit větší stabilitu porostů v povodí
- v okolí vodotečí a v pramenných oblastech je nutné již přijímat standardní opatření zamezující zásahům do toků (nekácet přes toky, nekácet do pramenišť, úklid větví po těžbě z toků (stejně u probírek a prvních výchovných zásahů), plánování prací na vhodné roční období, optimalizace techniky a prostředků
- postřiky proti kůrovcům a další používání chemie vždy mimo zvodnělá místa a v přírodní památce vždy jen se souhlasem OP, jinde konzultace !!!